

Rozhovor Vladimíra Sněgirjova s dcerou Ludvíka Svobody prof. Zoe Klusákovou-Svobodovou publikovaný v Rossijskoj gazetě 2. 5. 2020

Вспомните, пожалуйста, ваш День Победы, я имею в виду день 9 мая 1945 года. Где вы тогда жили? Что происходило вокруг и внутри Вас?

Nejsilnější dojmy z konce války?

Tři a půl roku jsme se s maminkou ukrývaly před zatčením gestapem u dobrých a statečných lidí, nevycházely jsme z úkrytů. Teprve po skončení války jsme se s maminkou dovídaly, že můj bratr Miroslav a oba mamínčini bratři – Jaroslav a Eduard – byli popraveni v Mauthausenu. Popraven byl i jeden tatínkův synovec Jan Doležal. Maminčina maminka Anežka Stratilová, moje babička, byla zavražděna plynem v Rawensbruku. Důvodem bylo, že celá rodina byla zapojena do spolupráce s parašutisty – prvního českého paravýsadku vyslaného z Moskvy do Protektorátu.

Kromě toho v internačním táboře ve Svatobořicích, kde byli soustředěni a vězněni příbuzní nezvěstných lidí, bylo vězněno z tatínkovy strany celkem jedenáct členů jeho rodiny, dvě nevlastní sestry a jeden nevlastní bratr a deset neteří a synovců od vlastní sestry, která vzhledem k věku a zdravotnímu stavu nemohla být zatčena a vězněna. Z mamínčiny strany byli ve Svatobořicích vězněny její sestra s manželem a manželka popraveného bratra Jaroslava.

Takže pocity a dojmy při shledání rodiny, ve které chybělo tolik členů, byly složité. Radost z konce války a osvobození Československa od německé okupace byla kalena osudem těchto členů rodiny.

Генерал Людвиг Свобода с 1943 года воевал на передовой, участвовал в самых кровопролитных сражениях. Что он писал об этом в своих письмах? Сохранились ли они?

Tatínek napsal knížku „**Z Buzuluku do Prahy**“, vyšla v r. 1960 v nakladatelství Mladá Fronta. Kniha byla přeložena do několika cizích jazyků. Později v r. 1971 v nakladatelství Naše Vojsko vyšly jeho dvoudílné vzpomínky „**Cestami života**“.

Také jsem vydala jeho **osobní deník, ručně psaný, pod názvem „Deník z doby válečné“**, který však končí odchodem na frontu, kdy byl všeobecný zákaz psát si osobní zápisky, aby se nedostaly do rukou nepřítele.

Knihy se těšily zájmu čtenářů a vyšly v několika vydáních. O naší rodině, ale nejen o ní, jsem napsala knížku „**O tom, co bylo**“, její druhé vydání vyšlo v nakladatelství NOOS v r. 2017.

Ваш отец за два года сделал стремительную карьеру – от зам командира батальона до командующего корпусом. А в апреле 1945 года он уже министр национальной обороны Чехословакии. Интересно, комментировал ли он сам этот взлет?

Termín “kariera” neodpovídá postupu ve velitelských postech v době válečné na frontě, kdy šlo každodenně i o život. Můj tatínek L. Svoboda nešel na frontu dělat „karieru“. Šel dobrovolně bojovat za osvobození Československa od nacistické okupace. Odešel v roce 1939 do Polska, kde ze skupiny mladých důstojníků a poddůstojníků emigrantů vytvořil tzv. „Československý legion v Polsku“, který po porážce Polska převedl do SSSR. Tato skupina se stala vojenským jádrem Čs. vojenské jednotky v SSSR v Buzuluku. Tato jednotka vznikla a dále rostla díky dobrovolníkům, které se L. Svobodovi a vojenské misi v SSSR, vedené plk. H. Píkou, podařilo vytáhnout z gulagů a pracovních táborů. Dostali se tam převážně za nedovolené překročení hranic. Plukovník Svoboda nejdříve vytvořil v Buzuluku polní prapor, který byl nasazen u Charkova při obraně Sokolova. Posléze se prapor s příchodem dalších dobrovolníků rozrostl na brigádu, která se účastnila osvobození Kyjeva. Mimo jiné tři čs. tankisté

za účast v bitvě o Kyjev byli jmenováni „Hrdina Sovětského svazu“, což o kvalitě jednotky vypovídá. Brigáda se dále podílela na osvobození západní Ukrajiny.

Díky osvobození Volyně – volyňských Čechů – brigáda vzrostla na armádní sbor. 1. čs. armádní sbor se zúčastnil Karpatsko-dukelské operace a spolu s Rudou armádou 6. 10. 1944 překročili hranice Československa a započali osvobození Slovenska. **1. čs. tanková brigáda** sboru šla přes Polsko a zúčastnila se osvobození Ostravy. 1. čs. armádní sbor, spolu se sovětskou armádou, osvobozoval Slovensko a skončil svou bojovou cestu na střední Moravě.

Frontě se L. Svoboda, nevyhýbal, jak svědčí jeho spolubojovníci, tak i sovětští velitelé. „Kariéra“ není vhodný termín pro postup frontového velitele v době války.

Конев в своих воспоминаниях говорит о том, что Людвиг Свобода отличался необыкновенной храбростью и даже, будучи командующим, иногда сам ходил в атаку, как простой солдат. Это правда?

Ano, je to pravda. Tak o tom psali jeho spolubojovníci. Ukazoval jim, jak se mají chovat, aby neměli zbytečné ztráty. (Viz např. kniha *Náš velitel*, 1971, *Naše vojsko*)

Сам отец вспоминал войну? Расскажите еще, каким он был – в быту, среди друзей? Как относился к обязанностям президента, которые исполнял с весны 1968 года?

Měl rád lidi, rozuměl jejich starostem, byl ochoten, pokud mohl, pomoci. Ne nadarmo jeho vojáci, spolubojovníci, o něm hovořili jako o „našem otci“, a děvčata, která byla v armádě, o něm hovořila „náš tatíček“.

Po válce jsem mnohé poznala, chodili k nám do rodiny, zejména když měli nějaké problémy v civilním životě a museli je řešit. Chtěl, abych je poznala a abych se s nimi spřátelila.

Сейчас есть много желающих пересмотреть итоги Второй мировой войны, принизить роль СССР в разгроме фашизма. Чем Вы это объясняете и что можете сказать по этому поводу?

Bohužel je tomu tu tak. Současné mezinárodní vztahy zneužívají i výklad historie. Myslím, že je to především ze strany politiků, **ale ne** historiků.

Naše česká předválečná společnost byla slovanofilská. Hrály v tom úlohu, mimo jiné, i neoprávněně prosazované nároky vůči nám ze strany Německa a Maďarska. Hledali jsme morální i historickou oporu ve slovanských zemích. Vztahu k Rusku přispěli i legionáři, kteří si přinesli mnoho pozitivních vzpomínek, kromě i manželek.

Не могу обойти стороной эпизод со сносом памятника маршалу Коневу. У нас в России это вызвало очень болезненную реакцию. Готовясь к беседе с Вами, я перечитал мемуары Конева и обратил внимание на то, с какой любовью и уважением он пишет о Чехословакии, как он делал все, чтобы освобождение Праги обошлось без разрушений, без ущерба для города. Чем же объяснить это вандализм, проявленный по отношению к памятнику?

Mně osobně celá aféra okolo sochy maršála Koněva velmi mrzí, stydím se za to, že se to stalo v Praze. Nejsem sama, ale bohužel ty, co mají jiný názor než pan starosta Prahy 6, není slyšet. Je mi znám vztah maršála Koněva k Československu. Během společných bojů nabyl maršál Koněv velmi vřelý, přátelský, osobní vztah nejen ke L. Svobodovi, ale i k dalším spolubojovníkům z doby války, vážil si jich. Mohu svědčit, nejenže pomohl spolu s dalšími, např. maršálem Žukovem, mému tatíkovi, generálu Svobodovi, z vězení za komunistického režimu. V té době jsem studovala v Moskvě.

Rovněž se zasadil o okamžité propuštění z vězení gen. Klapálka, který byl rovněž neoprávněně vězněn. Byla jsem osobně svědkem toho, když se na recepci na Hradě dozvěděl od mého otce, že Klapálek je vězněn, obrátil se okamžitě na prezidenta Zápotockého a řekl dosti zostra: „Slyším, že generál Klapálek je ještě ve vězení. Víte vy, kdo je to generál Klapálek? Vždy to je váš národní hrdina! Ihned ho propusťte!“ Díky tomu do několika málo dnů byl generál Klapálek propuštěn. Tato epizoda svědčí i o jeho lidském profilu.

Считают ли сегодня чехи генерала Свободу своим национальным героем? Сохраняют ли память о нем?

Potomci vojáků armádního sboru založili Společnost Ludvíka Svobody a Klub potomků čs. vojáků armádního sboru v Rusku i v dalších našich jednotkách bojujících na frontách druhé světové války, např. ve Francii nebo letců v Anglii. Členové těchto společností se snaží udržovat paměť o naší účasti ve druhé světové válce přesto, že náš stát byl okupován nacistickým Německem a naši občané vražděni. Bylo s námi zacházeno, jako s méněcennými bytostmi.

Na východním Slovensku, ve Svidníku, je kromě hřbitova padlých sovětských i československých vojáků v Dukelské operaci památník bojů sovětské armády, 1. čs. armádního sboru a také socha L. Svobody. Zde také udržují vzpomínku na zahájení osvobozování Československa z německé okupace.

Расскажите хотя бы вкратце, как прошла ваша жизнь: где вы учились, чем занимались, что делаете сейчас? Как вы переносите вынужденный карантин?

Vystudovala jsem ekonomii. Studovala jsem rovněž krátce ekonomii v Moskvě. Získala hodnost kandidáta věd. Pracovala jsem jako pedagog na Vysoké škole ekonomické v Praze a posléze i na univerzitě. Manžel byl diplomat, byl delegátem při Organizaci spojených národů, a proto jsem s ním byla krátká období i v zahraničí.